

La Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH): evitar que les víctimes de molts desnonaments acabin al carrer

A les comarques de Girona es mantenen actius una quinzena de nodes de la PAH, una dècada després de l'explosió de la bombolla immobiliària.

La Declaració Universal dels Drets Humans consta de trenta articles, trenta aspectes bàsics inalienables a qualsevol ésser humà, però en un món ple d'injustícies, cap dret s'escapa de ser manipulat. I els que en surten directament perjudicats no només es troben en països del tercer món o en dictadures, sinó davant nostre fent la cua de la fleca, esperant tanda a l'administració, o bé topant-se i xerrant amb nosaltres als carrers gironins mateixos. Un dels exemples més evidents d'aquesta vulneració és la que afecta el dret de l'habitatge.

Text > **ROGER SANTALÓ**, periodista

>> Roda de premsa en un bloc de Salt el 2015.

Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. EL PUNT AVUI (JORDI RIBOT).

La devastadora crisi financera del 2008 va ser la punxada perfecta de la bombolla immobiliària en què vivia Espanya a principis del segle xx, i va afectar moltes persones, com ara Fatoumata: amb set fills, el 2012 aquesta veïna d'Olot es va trobar enmig d'un procés de desnonament que amenaçava de prendre-li el sostre, a ella i a la seva família, per les clàusules abusives d'una hipoteca que va demanar per comprar la llar. La parella de Fatoumata va quedar sense feina i estava en risc el seu espai de seguretat personal, ja que no podien assumir les contraprestacions d'un contracte que els encadenava el futur: «El banc se'm quedava la casa, però no em perdonava el deute restant, ni tampoc m'oferia cap alternativa on anar a viure».

És en aquesta espiral especulativa que, l'any 2009, va néixer a Barcelona la Plataforma d'Afectats per la Hipo-

teca (PAH), una entitat solidària i plena d'activistes disposats a defensar el dret a l'habitatge per a tothom. L'associació es va estendre per tot el territori com una taca d'oli, a mesura que creixia el nombre de persones que s'havien d'enfrontar soles als gegants bancaris, que en una gran part dels casos ni reconeixien les cares dels seus propis clients. La demarcació de Girona no se'n va escapar, i a poc a poc van anar sorgint assemblees en una vintena de territoris: des de les capitals comarcals fins a pobles més petits, com Arbúcies, Vidreres o Caldes de Malavella.

Un moviment multitudinari i transversal

Emma, una activista de Blanes, va viure aquest desplegament en primera

L'associació es va estendre per tot el territori com una taca d'oli, a mesura que creixia el nombre de persones que s'havien d'enfrontar soles als gegants bancaris

persona: «Els casos creixien i creixien: en poc temps, vam deixar d'anar a Girona pel volum de gent afectada que hi havia a la nostra vila. Al cap de poc, ja fèiem assemblees amb trenta persones, i fins i tot vam haver de canviar de punt de reunió perquè l'espai quedava petit per acollir-nos a tots». Una trentena de casos a Blanes, la mateixa xifra amb la qual es

va començar a treballar a la Garrotxa. A Arbúcies, s'havien arribat a reunir vuitanta persones en l'assemblea, i a la Bisbal d'Empordà, a hores d'ara han pogut solucionar més d'un centenar de casos mitjançant la dació en pagament. És un dels grans èxits de la PAH: l'efecte aglutinador dels afectats en una sola plataforma els convertia a tots en individus implicats, i això generava una consciència col·lectiva disposada

>> Manifestació a Banyoles el 2016.

Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. EL PUNT AVUI (LLUÍS SERRAT).

a impedir que les parets dels mateixos habitatges els caiguessin a sobre per culpa de les hipoteques abusives, així com les dels companys. «Per a mi, han estat un acompanyament emocional imprescindible», diu Àlex, un afectat olotí.

A la demarcació de Girona continuen vigents una quinzena de les assemblees locals que s'hi van instaurar

La por canvia de bàndol

Per arribar a tots els afectats i comptar amb el favor social, una de les claus de la força de la PAH van ser les accions contundents: «Molta gent va conèixer la Plataforma a través de les seves manifestacions». Tot i això, els diferents nodes —com s'autoanomena cada grup— també asseguren que els afectats podrien haver estat molts més, i que molts no van poder superar l'estigma d'haver-se d'enfrontar a les clàusules injustes dels deutes: «Alguns es van quedar a casa, per vergonya», assegura Emma. «N'hi ha que creuen que la PAH només prenien partit pels més desfavorits, però el problema era

transversal, i entre els perjudicats també hi havia persones d'una teòrica classe mitjana o fins i tot amb rendes altes, i això sense comptar els petits constructors que van quedar enclosos per les condicions bancàries». Aquesta transversalitat va contribuir a la força del moviment: en poc temps, les notícies de les ocupacions en sucursals bancàries es van convertir en un fet habitual ressaltat als mitjans comarcals i nacionals, i les encartellades massives als pobles i ciutats assenyalaven tot un

bàndol que no volia ser identificat. Segons Jordi, d'Olot, «les entitats es gasten molts diners a tenir bona imatge i, per tant, les accions de la PAH no els agraden perquè tenen por de perdre clients». Papa, al seu costat, ho corrobora: «La PAH infon respecte; si anaves sol al banc per negociar, moltes vegades ni t'atenien. Amb la Plataforma, la bèstia s'ho pensa dos cops abans de devorar-te, i com a mínim aixequen el telèfon per respondre a una trucada».

Un canvi del sistema

Més enllà de les accions contra els abusos de la banca, la PAH també va destinar i destina esforços a intentar

canviar la legislació vigent per tal de protegir els afectats en situació vulnerable. Amb la pressió popular, va arribar un dels seus èxits més destacats: la Llei 24/2015. Emma creu que és «una llei molt garantista, fins i tot reconeguda pel Parlament Europeu, ja que gràcies a aquesta llei s'han pogut evitar tant desnonaments com talls de subministraments». Jordi també ho corrobora: «La 24/2015 és l'èxit més gran d'un moviment social en matèria d'habitatge a l'Estat, i possiblement a Europa». Amb aquesta Llei, aprovada per unanimitat pel Parlament de Catalunya, es donava una segona oportunitat a les persones endeutades en risc d'exclusió, i es garantia un lloguer social previ a les famílies vulnerables que s'haguessin d'enfrontar a un desnonament. Així mateix, també incloïa mesures contra la pobresa energètica, ja que prohibia els talls de subministraments bàsics en situacions d'emergència social. Sense la implicació de la Plataforma no se n'hauria aconseguit l'aprovació, un fet reconegut no només per la mateixa PAH, sinó també pel Col·legi d'Agents de la Propietat Immobiliària de Girona. Segons el seu president, Joan Company, «és evident que la Plataforma hi ha tingut una influència important. Els canvis en la legislació arriben per la seva acció, així com el fet que hi hagi més consciència en la societat sobre la gent afectada pels problemes immobiliaris». Tot i això, el punt en què també estan d'acord la PAH i els API és en la falta d'acció de l'Administració: uns creuen que la legislació no s'aplica com tocava, mentre que els altres consideren que cal dotar de recursos i mecanismes els agents socials per impedir que s'executin els desnonaments. Tant el Col·legi com les assemblees constaten que també manca un parc d'habitatge públic que garanteixi el dret a l'habitatge. «La PAH defensa un dret legítim, però l'Administració només trasllada el problema a la propietat privada», afirma Company. Per a la PAH, cada agent ha d'assumir la seva responsabilitat, tant des de l'Administració com des del sector privat, ja que consideren que una bona part d'aquest àmbit va contribuir a generar les vulneracions dels drets sempre que la llei no els ho prohibís. Així mateix, consideren que els partits polítics han de ser transparents: «No són clars a l'hora d'explicar

>> Ocupació d'un edifici a Sant Feliu de Guixols el 2011.
Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. EL PUNT AVUI (EMILI AGULLÓ).

>> Manifestació de la PAH Garrotxa davant dels jutjats d'Olot el 2015.
Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. EL PUNT AVUI (JORDI CASAS).

les seves posicions públiques en el camp de l'habitatge i, al final, tampoc compleixen les seves pròpies promeses», esgrimeix Jordi. «Fins que la PAH no va pressionar, no van augmentar el personal destinat a l'Oficina d'Habitatge d'Olot. Els mecanismes administratius canvien gràcies a la pressió de la Plataforma.»

La PAH, avui dia

Una dècada després d'haver nascut, la PAH continua activa a tot el territori. Amb la COVID-19, els nodes no s'han aturat, si bé les reunions es fan ara a l'aire lliure o de forma telemàtica. A la demarcació de Girona continuen vigents una quinzena de les assemblees locals que s'hi van instaurar, i en alguns municipis (com a Arbúcies) s'han deixat de celebrar trobades perquè els ajuntaments, conscienciats, han agafat el relleu per erradicar els problemes socials dels afectats. Però la *H* del nom

de la plataforma, de *hipoteca*, ha transcendit cap a altres conflictes existents en l'habitatge: a més d'actuar en cas de talls de subministrament, la PAH actua també quan hi ha problemes de lloguer o en situacions irregulars que desemboquen en ocupacions, com la falta d'accés a un habitatge digne. Així mateix, també treballen en casos d'infrahabitatge o en incompliments de contractes per part dels propietaris, i la lluita s'estén al racisme que hi ha en el mercat immobiliari. En aquesta línia, han sorgit arreu altres associacions, com el Sindicat de Llogaters o Stop Racisme Lloguers, que treuen pressió a la tasca de la Plataforma. «Sense l'existència de la PAH molta gent avui dia estaria al carrer, i també hi hauria molt més infrahabitatge», afirma Fatou. Emma va més enllà: «Les entitats bancàries han cedit com mai ho havien fet; s'han aconseguit dacions en pagament quan ningú sabia que sig-

nificaven. Hem pogut condonar deutes impossibles, i hem tret avaladors del camí». Però en paraules d'Àngels, de la Bisbal d'Empordà, «la PAH s'ha convertit en una espècie de gestoria on atenen els problemes existents i a partir d'aquí activen els recursos de què disposen per intentar solucionar-los». Tot i que la situació immobiliària ha canviat respecte del 2009, la lluita es manté activa, com admet Jordi: «La PAH seguirà existint mentre l'habitatge continuï sent un negoci, perquè mentre això passi hi haurà problemes relacionats amb el mercat immobiliari». I la carpeta oberta de Fatoumata n'és un exemple: vuit anys després de la seva primera participació en l'assemblea de Girona, continua vivint al mateix pis, però el banc només li ha perdonat la meitat del deute. A hores d'ara, encara està pendent que li solucionin el de l'altra meitat i li ofereixin un lloc assequible per poder viure.